

1. Međunarodni izvori

1.1 Plan za korigovanje sadašnje neravnoteže između učešća žena i muškaraca u političkom životu (MPU1211/1992

„1. Jezik koji se koristi u zakonodavstvu treba da žene i muškarce postavi na ravnopravnu osnovu i izbegne bilo kakvu diskriminaciju zasnovanu na pripadnosti određenom polu.

2. Osnovni tekst kao što je ustav treba revidirati da bi se eliminisali termini ili tekst koji izražavaju polne stereotipe.

3. U ovom procesu značajnu ulogu imaju zakonodavci koji mogu delovati u pravcu usvajanja ovih preporuka koristeći svoje pravo parlamentarne inicijative.

4. U nekim jezicima potrebno je da se zakoni pišu uz korišćenje oblika kako muškog tako i ženskog roda.“

1.2 Preporuka Odbora ministara o eliminisanju seksizma u jeziku R (90) 4, usvojena 21. 2. 1990. godine.

2. Komparativna praksa Ustav Austrije, u osnovnim odredbama propisuje da se „službene oznake mogu upotrebljavati samo u obliku koji izražava pol njihovog nosioca. Isto važi i za titule, akademske stepene i oznake zanimanja» (čl. 7 st. 3).

Zakon o rodnoj ravnopravnosti Crne Gore, (čl. 4. st. 2) propisuje da se „diskriminacijom smatra i korišćenje reči u muškom rodu, kao generički neutralni termin za muški i ženski rod.“ Pravno - tehnička pravila za izradu propisa, regulišu da se „propisi moraju pisati rodno osetljivim jezikom, korišćenjem rodno neutralne forme i reči u muškom i ženskom rodu ili uvođenjem klauzule da se sve odredbe propisa podjednako odnose i na muškarce i na žene. Reči u muškom rodu ne smeju se koristiti kao generički neutralna forma za muški i ženski rod“ (tačka 3. podtačka 1.10).

3. Unutrašnje pravo

Sretenjski Ustav 1835 Žene Knjaza i njegovih sinova, snahe i kćeri titule „Svijetli Gospođa“ koje propisuje Ustav (čl. 32) 1869 Ustav Knjaz / Knjeginja (čl. 20) 1888 Kralj / Kraljica (čl. 73) 1901 Kralj / Kraljica (čl. 23) 1921 Kralj / Kraljica supruga (čl. 57)

3.1 Odredba Zakona o rodno nediskriminatornoj terminologiji u propisima postoji od 2009. godine¹ i nije novum u našem pravnom sistemu. Novi Zakon o rodnoj ravnopravnosti zadržao je ovu odredbu,² regulisao posebne mere u vezi sa tim u oblasti obrazovanja³ i informisanja,⁴ i sankcije za kršenje obaveze iz (čl. 37)⁵ a u prelaznim odredbama propisao rok od tri godine za stupanje na snagu ovih odredbi.⁶

3.2 Načelna odredba o nediskriminatornom jeziku u propisima koristi se u brojnim zakonima

„Termini kojima su u ovom zakonu označeni položaji, profesije, odnosno zanimanja, izraženi u gramatičkom muškom rodu, podrazumevaju prirodni muški i ženski rod lica na koja se odnose.“

„Službeni nazivi, titule, nazivi zanimanja, akademski stepeni mogu se upotrebljavati samo u obliku koji izražava pol njihovog nosioca“.

„Svi termini u ovom zakonu za koje se koristi muški rod, odnose se podjednako i na ženski rod.“

„Sve odredbe Zakona, kada se u odredbi muški rod koristi kao generički odnose se i na muškarce i žene“.

3.3 Jedinствена metodološka pravila za izradu propisa, Zakonodavni odbor Narodne skupštine 2010. godine (čl. 43) reguliše da se „izrazi u propisu upotrebljavaju u muškom rodu, osim ako priroda stvari ne zahteva drugačije“. Obaveza je da se u propisima koristi muški rod, kao pravilo, a ženski kao izuzetak, samo kada to zahteva „priroda stvari“. Pravilo je diskriminatorno i

---

¹ Član 2. Zakona o ravnopravnosti polova („Sl. glasnik RS“ br. 104/09)

² Član 6 stav 2 Zakona o rodnoj ravnopravnosti („Sl. glasnik RS“ br. 52/2021)

³ Član 37 stav 1 tačka 4 podtačka 3 Zakona o rodnoj ravnopravnosti

⁴ Član 44 stav 3 Zakona o rodnoj ravnopravnosti.

⁵ Član 68 stav 1 tačka 9 Zakona o rodnoj ravnopravnosti.

⁶ Član 73 stav 2 Zakona o rodnoj ravnopravnosti.

suprotno je međunarodnim standardima. U odnosu na ovaj akt podneta je pritužba Povereniku za ravnopravnost koji 2011. Koji donosi Preporuku

Zakonodavni odbor Narodne skupštine preduzeće sve neophodne mere u cilju promene odredbe čl. 43. Jedinstvenih metodoloških pravila za izradu propisa i to tako što će izmeniti čl. 43. Jedinstvenih metodoloških pravila za izradu propisa, na način da se ovom odredbom obuhvati i ženski rod.

Zakonodavni odbor Narodne skupštine preduzeće mere iz svoje nadležnosti u cilju stvaranja uslova za upotrebu rodno diferenciranog jezika, u skladu sa principom ravnopravnosti polova.

Zakonodavni odbor Narodne skupštine obavestiće Poverenicu za zaštitu ravnopravnosti o postupanju po ovoj preporuci u roku od 30 dana od dana prijema mišljenja sa preporukom.

3.4 Uputstvo Vlade o metodologiji izrade propisa sadrži identičnu odredbu pa je istovetnu preporuku Poverenik uputio i Vladi.

3.5 Odluka o pravnom normiranju Skupštine AP Vojvodine. U ovom aktu diskriminatorne norme nema.

3.6 Uputstva Zaštitnika građana za standardizovan nediskriminatorni govor i ponašanje. U izradnji intitucionalnog indetiteta potrebno je preduzeti ciljane napore ka prepoznavanju i suzbijanju diskriminativnih mehanizama mizoginije⁷, ejblbodizma⁸ i homofobije⁹, koja su prisutna u našem društvu. Zaštitnik građana preporučuje, inicira i zahteva od svih institucija i aktera u javnom prostoru da dosledno poštuju pravila nediskriminativnog ponašanja i verbalnog izražavanja u odnosu na žene, osobe sa invaliditetom i osobama LGBT orijentacije.

---

⁷ Mržnja prema ženama.

⁸ Povlašćivanje i pretpostavka da su svi ljudi mentalno i telesno potpuno sposobni, uz negiranje egzistencije i diskriminisanje onih koji to nisu,

⁹ Strah, mržnja i diskriminacija svih neheteroseksualnih kategorija ljudi.